

De Groene Gids

Afdelingsblad van IVN Ede, Nummer 2024 - 4

Veel aandacht voor paddenstoelen

Ervaringen van een beginnend Natuurgids

Met de column en de kinderpagina

Jouw nieuwe verrekijker koop je bij: Natuurgadgets.nl

Ook voor:

- Veldgidsen
- Zaklampen
- Loepen
- Bushcraft
- Vleermuisdetectors
- Scouting
- Wandelen
- Cadeautjes
- en nog veel meer ...

Bel 0318 - 260001 voor een afspraak (Wolfheze)

Wij ontvangen je graag in onze sfeervolle ontvangstruimte - ruime keus in alle prijsklassen

Dealer van o.m. Barr & Stroud, Bresser, Bynolyt, Eschenbach, Kowa, Meopta, National Geographic, Vortex

Gegevens van IVN Ede

BESTUUR

Voorzitter: Joop Ernst, voorzitterivnede@gmail.com

Vicevoorzitter: Dico Wijma, bestuurslid1ivnede@gmail.com

Secretariaat: Truus van Otterloo en Gerda Oppedijk, secretariaativnede@gmail.com; 0318-621059,

Penningmeester: Michiel Sytsma, penningmeesterivnede@gmail.com

ERELEDEN van de afdeling

Joke Veltkamp, Wiebe Verbaan

GEGEVENS

Postadres: Sprengenberg 9, 6718DD Ede

Ledenadministratie: voor alle mutaties (adreswijzigingen, wijziging rekeningnummer, aanmelden of opzeggen van een lidmaatschap): [ivn.nl/contact](https://www.ivn.nl/contact)

Website: <https://www.ivn.nl/afdeling/ivn-ed>

Webmaster: Niels Grandia & Sander Belgraver, webmasterivnede@gmail.com

CONTRIBUTIE

Lid: standaard € 25,00 (extra bijdrage mag)

Huisgenoot lid: standaard € 12,50 (extra bijdrage mag)
(Alleen mogelijk in combinatie met een betalend lid)

Vrienden/donateurs dragen bij via bankrekening:

NL 54 INGB 0000 9515 88 t.n.v. IVN Afdeling Ede

De minimum bijdrage bedraagt € 12,50

WERKGROEPEN

Scholen:

Joke Veltkamp, 0317-420703, gewoonjokev@gmail.com

Ad Meijs, 0318-418273, a.meijs@chello.nl

Jeugdclub:

Ineke Jansonius, 0317-413884, bosvriendjes.ivnede@gmail.com

Vogels:

Hans Westendorp, 0318-418465, vogelwerkgroep.ivn.ede@gmail.com of j.g.westendorp@kpnmail.nl

Natuurfotografie:

vacant

Flora:

Jeltje Zeelenberg, 0318-413486, jeltjezeelenberg@outlook.com

Natuurgidsen:

Christ Elsten, 0318-413797, christelsten@planet.nl

WELKOM NIEUWE LEDEN:

Frédérique Peet, Ede

Jan de Greef, Ede

Jurrian van Irsel, Ede

Wendel van der Heijden, Ede

Jeroen Grandia, Ede

J. Murre, Ede

Machiel Karels, Ede

Lotte Broersen, Wageningen

Ingrid van Rijt, Ede

Myriam van Loon, Bennekom

Anna Berlee, Ede

Alwine Kardinaal, Lunteren

De Groene Gids

IVN Ede - 2024-4

Van het Bestuur

Wanneer u dit leest is ook de jubileumlezing van de 40 jarige vogelwerkgroep alweer voorbij.

De middag voor nieuwe leden in oktober was een succes. Er waren bij elkaar 25 mensen die zich door Frits Storm rond lieten leiden op landgoed Hoekelum. Hij vertelde van alles over de paddenstoelen die we tegenkwamen en onderweg kregen de werkgroepen de kans om zich te presenteren. Na afloop smaakte de koffie in de koffiekamer goed.

Nu naderen we het nieuwe jaar, een jaar met opnieuw vele activiteiten, waaronder een Natuurgidsenopleiding.

Het bestuur wenst iedereen een mooi, gezond en natuurrijk 2025!

Van de Redactie

In deze Groene Gids is weer veel te lezen. Natuurlijk beginnen we met een bijdrage over paddenstoelen. Wat zijn er deze herfst veel te vinden. Zoeken is niet nodig, ze staan als het ware voor je uitgestald in het bos.

Op veel dagen scheen de zon uitbundig en liepen we soms door paden die een vuurgloed verspreidden. Dat deed denken aan een oud gedicht over 'De gouden najaarslaan'.

We lezen ook een verslag van de kennismakingsmiddag met nieuwe leden. Veel van die nieuwe leden hebben een bijdrage geschreven. Erg leuk dat jullie de pen ter hand genomen hebben. Hopelijk volgt er meer.

Ook is er een ode aan de oeros en natuurlijk weer een bijdrage over planten en hun namen. Leuke weetjes over gebruik vroeger en over streeknamen van planten.

Ben je nieuwsgierig geworden? Lees dan verder, het is de moeite waard.

Beste Schrijvers, uiterste datum voor inleveren kopij: 1 februari 2025

Auteursinstructie:

1. Kopij inleveren vóór sluitingsdatum via email: redactie.gg@gmail.com
2. Tekst in doc of docx, maximaal 2000 woorden (vier kolommen)
3. Foto's apart in jpeg of png.
Elke foto neemt een plaats in van 100 woorden
4. In het algemeen geeft een mix van één foto op 250 woorden het meest evenwichtige beeld. Dus 5 tot 6 foto's in een artikel van vier kolommen.
Foto's zijn niet verplicht.

Inhoud

2	Gegevens IVN Ede
2	Welkom nieuwe leden
3	Van het Bestuur
3	Van de Redactie
3	Auteursinstructie
4	Paddenstoelen
5	Kennismaking nieuwe leden
7	Verhaal van vader Muis
8	Ode aan de oeros
10	Planten en hun naam 14
12	Natuurgids
13	Broedvogels
15	De verrekijker
15	Column
16	Kinderpagina

Foto's voorblad

Boven: Rempe Schreuder

Onder: Joost van Meteren

Colofon

Redactie:

Remieke Niermeyer

Nancy Beenken

Corine Klapwijk

Vacature

Vormgever:

Leo Klapwijk

Redactieadres:

redactie.gg@gmail.com

Kopij vóór 1 februari 2025

Auteurs zie de auteursinstructie

De Groene Gids is het contactblad van IVN Ede en verschijnt vier maal per jaar.

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

Paddenstoelen . . .

. . . HUN VORMEN EN KLEUREN
FRITS STORM

Dit jaar hebben we er even op moeten wachten, maar half oktober stond het bos weer vol met paddenstoelen. Op een flinke wandeling kun je soms wel 20 of 30 verschillende soorten tegenkomen, en je ziet ze in zeer uiteenlopende kleuren en vormen. In dit artikel geef ik een paar voorbeelden van bijzondere vormen en kleuren. De meeste van deze voorbeelden zijn in de bossen rond Ede te vinden. Omdat er bij paddenstoelen ook vroege en late soorten zijn, moet je wel meerdere keren het bos in gaan. Veel kalkminnende soorten vind je vooral langs schelpenpaden of betonnen fietspaden, die vroeger schelpenpaden waren.

Bij de vormen zie je op foto de houtknotszwam of ook wel ‘dodemans vingers’ genoemd. Een lugubere naam, die kinderen met veel fantasie de stuipen op het lijf kan jagen. De pruikzwam heeft veel weg van een keurig gekamd kapsel. Hij is soms jaren achtereen op een wond van een oude beuk te vinden. Maar uiteindelijk legt de beuk het loodje. De kalkminnende zwarte kluifzwam kan zo door een beeldhouwer in het bos neergezet zijn. Het geweizwammetje lijkt erg veel op het gewei van een hert, maar is vele malen kleiner. Je ziet het later in het jaar op dode stronken en takken van loofhout. De indrukwek-

kende kammetjesstekelzwam is vrij zeldzaam. Net als bij vogelaars geven ook paddenstoelfanaten elkaar de locatie door en tref je bij een vindplaats soms meerdere foto's aan. Ook de aardster doet zijn naam eer aan. De liggende ster is het opengebarsten omhulsel van de buik, waarin zich de sporen bevinden. Bij rijpheid stuiven ze door het gat in het midden naar buiten.

Er zijn ook paddenstoelen, die juist door hun kleur opvallen. De kleur van de amethystzwam vertoont veel gelijkenis met de edelsteen. Anderen zien er juist de kleur van rode kool in. Je vindt ze in het bos tussen het gevallen beukenblad. Maar door verdroging verbleken ze snel. De echte honingzwam dankt zijn naam aan de grote gelijkenis met de kleur van honing. Maar jammer genoeg komt de sombere honingzwam, die veel donkerder van kleur is, vaker voor. De felle kleur van het kleverig koraalzwammetje valt al van ver op. Je vindt ze vaak al vroeg in het jaar op dode stronken van naaldbomen. De roodgerandehoutzwam is met zijn ringen in verschillende kleuren rood en bruin een lust voor het oog. Hij dankt zijn naam aan de buitenste rode ring. De witte rand daarbuiten wordt de groeirand genoemd. De paddenstoel heeft voor de verkleuring even tijd nodig. De felgele kleur van wat uit de verte op een klodder verf lijkt, valt ook op. We noemen het heksenboter. Het is eigenlijk geen paddenstoel, maar een slijmzwam. Een slijmzwam bestaat uit eencellige organismen, die zich over kleine afstanden langs een tak of stam kunnen verplaatsen. De biefstukzwam tot slot is vaak onder aan de stam van nog levende maar meestal

al verzwakte eiken te vinden. Met een beetje fantasie heeft hij wel van een mals stukje biefstuk weg.

In het laatste blok van zes laat ik alleen foto's van het kleurrijke geslacht russula zien. Mijn paddenstoelengids vermeldt wel 50 soorten van dit geslacht, waarvan de hoed van elke soort een min of meer eigen kleur heeft. Toch zijn ze niet altijd even makkelijk van elkaar te onderscheiden. Te meer, omdat al deze soorten door een dikke witte steel en witte plaatjes gekenmerkt worden. Ik heb ze voor de mooie kleuren gefotografeerd en verder geen onderzoek naar de soortnamen gedaan.

Ik kan een ieder aanraden eens een kijkje in het bos te nemen. Deze herfst heb ik op mijn wandelingen alweer de helft van de hier beschreven paddenstoelen gezien.

Kennismaken . . .

. . . MET NIEUWE LEDEN VAN IVN EDE
NANCY BEENKEN

Op 19 oktober werd er voor alle nieuwe leden van IVN-Ede een kennismakingsmiddag georganiseerd. De middag stond in het teken van elkaar en IVN-Ede leren kennen tijdens het maken van een paddenstoelenwandeling. De nieuwe leden hebben ook kennis mogen maken met de Groene Gids dankzij een leuke en interactieve opdracht.

Na de wandeling hebben wij aan alle deelnemers gevraagd om een stukje te schrijven. Iedereen mocht zelf kiezen hoe zij dit wilde invullen en wij hebben dan ook heel veel leuke en mooie teksten ontvangen. Het blijkt wel dat veel mensen toch graag anoniem blijven, want bijna niemand heeft zijn/haar naam onder het geschreven stukje geteerd.

Impressie van Kjeld

Een mooie omschrijving van de middag zijn de zinnen van Gerard: *“Veel mensen en toch een wandeling in alle rust. Een gevarieerd aanbod van paddenstoelen met 29 stuks die op naam zijn gebracht. Het weer was zacht net als de mensen om mij heen, zacht is rijkdom”.*

Pauze voor uitleg

Foto: Joost van Meteren

Een stam centraal daar op het pad
 is alles behalve verlegen.
 Van gewoon fluweelpootje tot paarse korstzwam
 waartussen de kabouters leven.
 Verderop hoezee de reuzen doen ook mee.
 De reuzenzwam is minder sociaal en heeft
 de stam voor zich alleen.
 Heksen mengen zich ook in 't gesprek met hun wijde schermrok aan.
 De muizenstaartzwam vond het wel interessant, maar
 kroop gauw weg in zijn sparrenappel.
 Hoewel het heerlijk droog was, waren er parasolzwammen in
 overvloed om onder te schuilen mocht het nodig zijn.
 De fopzwammen riepen wel om regen, maar eigenlijk waren zij
 wel blij, droog verstopt in de bramenstruiken waren zij.
 De russuala's brachten wat kleur geelwit en een grijzige.
 Dorstig dronken we wat melk, bij de melkzwam in het gras.
 Een opgerolde pissebed rolde zich geïnteresseerd af.
 Na een lange wandeling van zeker 400 meter waren de kleine beentjes toch wat moe
 en een warm welkom was er in Boerderij Hoekelum.

Ester Klein Hesselink

Wel 29 paddenstoelen op naam brengen is voor iedere natuurliefhebber een succesvolle middag en dit blijkt ook uit de vele positieve reacties, die zijn opgeschreven! Een leuk verslagje schrijven van deze introductiemiddag hebben onze (nieuwe) leden dus eigenlijk al gedaan:

“Tussen de kabouters vertrokken we met de kaboutertjes van IVN. Eenmaal onderweg voel je dat het echt herfst is in het bos. Hoe vaker we stilstonden voor paddenstoelen, hoe meer nieuwe paddenstoelen je ontdekt. Zo kom je nooit aan het einde van de wandeling! Gelukkig hadden we het weer mee en had ik ook toetaal geen haast om thuis te komen!”

“Veel over paddenstoelen gehoord door enthousiaste natuurgids Frits Storm en zelf met een zoekkaart een paddenstoel mogen determineren”

“Leuk om de kinderactiviteit te doen, het ‘graven’ met de lepel en het goed bekijken in het loeppotje.”

“Leuk om te zien hoe actief IVN is (fotografie, vogelgroep, Groene Gids). Bijzonder dat in zo'n klein stukje van het bos zoveel verschillende paddenstoelen te zien zijn.”

“Tussendoor werden de verschillende werkgroepen gepresenteerd. Een mooi slotakkoord van de paddenstoelenexcursie was

Goudvliesbundelzwam

Foto: Rempé Schreuder

Welke is dit?

Foto: Joost van Meteren

Rode zwavelkop

Foto: Rempé Schreuder

Helmmycena

Foto: Rempje Schreuder

Heksenschermpje

Foto: Joost van Meteren

de mooie compositie van verschillende paddenstoelen. Daarna genoten we van een lekker kopje thee/koffie met voor de liefhebber advocaat van het huis."

Het was een gezellige en creatieve middag waarin er veel met elkaar gesproken is over de wonderen van de natuur die zo dicht bij huis te vinden zijn. De opkomst van de middag betrof een mooie groep van diverse leeftijden. Iedereen hing aan de lippen van Frits tijdens zijn interessante verhalen over de verschillende paddenstoelen die waren ontdekt.

Het buiten zijn, delen van kennis en het ontdekken van de omgeving heeft tijdens de 'opdracht' voor het schrijven van de stukjes tekst voor de Groene Gids bij een aantal deelnemers de creatieve kant naar boven weten te toveren en wij hebben naast de leuke stukjes tekst ook een gedichtje, mooie foto's en een prachtige tekening mogen ontvangen. Het was al met al een succesvolle en gezellige introductiemiddag welke voorbijgevlogen is! De wandeling en de gezelligheid smaakt naar meer en wij hopen bij de Groene Gids dat ook het schrijven naar meer smaakt, want de Groene Gids maken wij voor alle leden van IVN-Ede en daarin laten wij graag jullie aan het woord!

ling en de gezelligheid smaakt naar meer en wij hopen bij de Groene Gids dat ook het schrijven naar meer smaakt, want de Groene Gids maken wij voor alle leden van IVN-Ede en daarin laten wij graag jullie aan het woord!

Wil jij dus vaker jouw creativiteit terugzien in de Groene Gids? Mail ons jouw leuke verslag/tekst of foto's over en van de natuur naar: redactie.gg@gmail.com

Paddenstoelen gezien tijdens de kennismakingsmiddag
Tijdens de paddenstoelenwandeling van de kennismakingsmiddag zijn er wel 29 soorten paddenstoelen gevonden en op naam gebracht door de (nieuwe) leden van IVN-Ede. Er zijn uiteraard ook veel foto's gemaakt. Daarnaast en op de vorige pagina staan foto's die tijdens de wandeling zijn gemaakt door leden van IVN-Ede.

FA ROOSENBOOM

Graanhandel

ROOSENBOOM
VERKOOPADRES: KAMPSTRAAT 10

- Konijnvoer
- Honden en Katten
- Vogelvoer
- Duivenvoer
- Hooi per zak of baal
- Haksel, Houtvezel of stro
- Kunstmest
- Biologische Meststoffen
- Potgrond
- Bemeste Tuinaarde
- Compost

Telefoon 0318-610680

ROOSENBOOM BOSPOORT 33
Molenaar, graan en meel
Fourage en Kunstmesthandel
Vogelzaden en Kleindiervoeders

Geopend:
Ma t/m Vrij 08.30 – 12.30
13.30 – 18.00
Zaterdag 08.30 – 14.00

Verhaal van vader Muis

... EN ZIJN ELFENDERTIG KINDEREN
JOOP ERNST

In een groot bos in Amerika woonde eens een vader Muis met zijn elfendertig kinderen. Vader Muis had gehoord dat er een geweldig noodweer op komst was met veel regen, storm, donder en bliksem. Hij merkte het ook al aan het veranderende weer. Hij dacht bij zichzelf: "Als wij hier blijven zitten kan ons hol overstromen en dan verdrinken we of er komt een bosbrand door de bliksem en dan verbranden we."

Hij riep zijn elfendertig kinderen bij elkaar en ging op zoek naar een veilige schuilplaats, het liefst hoog in een boom. Eerst ging hij naar een grote eik. Hij vroeg aan de eik: "Oh gij grote eik, koning van het woud, er komt een gigantisch noodweer op ons af. In ons hol overleven we dat niet. Mogen we bij jou schuilen?"

De eik antwoordde: "Dat lijkt me geen goed idee. Als er ergens bliksem inslaat is het bij mij. In Duitsland zeggen ze: Eichen soll man weichen, Buchen muss man suchen. En dat zeggen ze niet voor niets."

En vader Muis ging verder met zijn elfendertig kinderen, op zoek naar een beuk. Hij vroeg aan de beuk: "oh gij grote beuk, koningin van het woud, er komt een gigantisch noodweer op ons af. In ons hol overleven we dat niet. Mogen we bij jou schuilen?" En de beuk antwoordde: "Dat lijkt me geen goed idee. Ik heb een heel dunne bast, en als bij mij de bliksem inslaat, ben ik er geweest en jij ook met al je kindertjes."

En vader Muis liep verder met zijn elfendertig kindertjes. Ze kwamen bij een douglasspar. Vader Muis was onder-tussen wanhopig. Hij zei: "Er komt een gigantisch noodweer op ons af. In ons hol overleven we dat niet. Mogen we alsjeblieft bij jou schuilen?" En de douglasspar antwoordde: "Natuurlijk mag dat. Ik heb een heel dikke bast, die best tegen bliksem en zelfs tegen vuur kan. Klim maar met je kinderen naar boven en verschuil je tussen de schubben van mijn sparappels." Dat deden ze en zo overleefden ze het noodweer.

Sinds die tijd zie je tussen de schubben van een sparappel van een douglasspar de staartjes en de achterpoten van de kleine muisjes naar buiten steken.

Het verhaal van vader Muis is een verhaal om kinderen meer te leren over wat er in de natuur te zien is. De douglasspar, *pseudotsuga menziesii*, uit het verhaaltje komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika, maar wordt in Nederland veel aangeplant voor het hout van deze boom. De douglasspar is het gemakkelijkst te herkennen aan de geur van de naalden. Als je die tussen een tweetal vingers fijnwrijft, ruik je een frisse sinaasappelgeur. De douglasspar is ook te herkennen aan de dikke bast, zoals in het verhaal van vader Muis naar voren komt en zoals te zien is op de foto.

De bast van een douglasspar

De sparappels van deze boom zijn ook rijk omschreven in het verhaal van vader Muis en zijn goed te herkennen aan de uitstekende achterpootjes en staartjes van de muisjes uit het verhaal, die je met een beetje fantasie zeker goed kunt herkennen.

De appel van een douglasspar

Niet alleen in de sparappels kun je de muizenstaartjes uit het verhaaltje terugvinden, maar ook in de paddenstoelen die op deze sparappels groeien. De muizenstaartzwam is namelijk een klein paddenstoeltje dat je kunt vinden op dennen- en sparrenkegels, zowel onder als boven de grond. Vaak zie je meerdere zwammetjes bij elkaar op één

Muisenstaartzwam

kegel. Het hoedje heeft een licht naar binnen gebogen rand, die de lamellen deels bedekt. Qua kleur is het hoedje rossig bruin, met een lichtere rand en een donkerder centrum. De lamellen zijn opvallend dicht opeen geplaatst. De steel is aanzienlijk langer dan de doorsnede van de hoed. Het bovenste gedeelte van de steel heeft een fijn poederachtig laagje, terwijl het deel dat onder de grond zit, bedekt is met stijve, afstaande haartjes. Hierdoor heeft de zwam zijn naam 'muizenstaart' gekregen.

Ode aan de Oeros

NIELS GRANDIA

Soortenrijke, lichtdoorlatende bossen, met een grote diversiteit aan boomsoorten. Bloemen op de bosbodem, volop zoemen er bestuivers. Regelmatig worden de bossen vol stokoude en ook jongere eiken en beuken onderbroken door stukjes grasland. Hier houden kuddes oerosen met hun begrazing het bos weg, en vingerhoedskruid, wilde akelei, groene specht, draaihals en fitis vinden er hun thuis. Dankzij de oerosen treft de reiziger een schier eindeloze afwisseling van lichtdoorstroomde bossen

en open plekjes waar het wemelt van het leven, de gehele Veluwe als netwerk van bos en open plekken, en alle mogelijke gra-diënten ertussen.

Bovenstaand ideaalbeeld komt bij veel mensen naar boven als ze denken aan het oerlandschap van de Veluwe. Het is ook een beeld dat door veel natuurbeheerders ondersteund wordt, die steeds vaker runderen loslaten op onze natuurgebieden, in de hoop een natuurbeeld te verkrijgen dat dichtbij het geschetste ligt. Denk aan de Sayaguesa-runderen op de Planken Wambuis. Maar hoeveel is waar van dit Veluwe oeridee? Was dit echt hoe de Veluwe er vroeger uitzag? Was de invloed van de oeros als grote grazer op de Veluwe zo groot dat er landschappen van het beschreven open karakter ontstonden? De waarheid is dat de wetenschap daar geen bondig ja of nee op kan antwoorden. Er bestaat veel onenigheid over het ecologische oerbeeld van de Edese omgeving. Ik denk echter dat het wel gerechtvaardigd is om te stellen dat het bovenstaande ideaalbeeld niet overeenkomt met de Veluwe in oertijden. Spil in dit verhaal is de oeros. Deze grote grazer zal in dit artikel verder bekeken worden, om zo een beter beeld te krijgen op de invloed van grote grazers op onze ecosystemen.

De oeros is een groot, oorspronkelijk rund. Tot aan de vroege Middeleeuwen kwam het dier ook in Nederland voor. De soort stierf pas in de 17de eeuw uit, toen het laatste individu in Polen het loodje legde. Een oerosstier kon tot 185 cm hoog worden, had een hoornlengte van 80 cm en woog een ton. Ter vergelijking: een Amerikaanse bizon (toch ook al een zeer indrukwekkende verschijning) wordt net zo hoog, maar weegt slechts ongeveer de helft. Een volwassen melkkoe wordt tot 770 kg zwaar en 165 cm hoog. Het ontbrak de oeros dus in ieder geval niet aan impositie!

Een oeros op schaal. Links een stier, rechts een koe.

Bron: DFOidI, CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons

Oerosen hadden waarschijnlijk een voorkeur voor moerasachtige, laaggelegen bosgebieden. Dat wil niet zeggen dat oerosen op de hoge zandgronden helemaal niet voorkwamen, maar het betekent wellicht wel iets voor de invloed van de dieren op de Veluwe. De hogere bossen zullen immers zeker niet hun voorkeurs habitat geweest zijn. Maar zelfs al zouden de dieren wél op de Veluwe zijn voorgekomen, dan nog blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat hun effect op de vegetatietypes waarschijnlijk miniem geweest zou zijn. De enige manier waarop herbivoren in Europa een echt opener landschap kunnen creëren, is met menselijke hulp.

Hoe weten we dat die laatste bewering klopt? Door nog bestaande oerbossen te bestuderen, maar ook door naar prehistorische plantenpollen en insectensoorten te kijken, die in de bodem gevonden kunnen worden. Daaruit valt te

concluderen dat tot de mens aan landbouw begon West-Europa uit zeer gesloten bossen bestond. Veel van de plantensoorten die we nu als inheems en typisch voor bos- of akkerrand beschouwen (zoals kardinaalsmuts, wilde rozensoorten, wilde kers en appel) begonnen pas sinds de menselijke invloed op het landschap groter werd in ons land voor te komen. De enige plaatsen waar een iets opener vegetatietype voorkwam was rondom rivieren en moerasgebieden.

Direct vanaf het neolithicum, toen de mens aan landbouw begon, zijn er duidelijke veranderingen in het landschap te bespeuren. Nog steeds bleef het landschap echter elementen van oerbos bevatten, die uiteindelijk in de Middeleeuwen grotendeels verdwenen.

Ook de oeros stierf toen door een combinatie van jacht, habitatverlies en concurrentie met huisrunderen in ons land uit. Het wereldwijd allerlaatste dier stierf in 1627, ergens ten zuidwesten van Warschau. Is het verhaal van de oeros daarmee over en uit?

Om de volgende bladzijde uit de geschiedenis van de oeros te begrijpen, is het handig eerst naar de koeien van vandaag de dag te kijken. Moderne koeien zijn namelijk de gedomesticeerde variant van de oeros. De prehistorische mens slaagde erin oerosen naar zich toe te lokken en in een stal te houden. Eerst wellicht voor religieuze doeleinden, maar ook voor vlees en melk. Vervolgens werd door kunstmatige selectie de grote hoeveelheid aan koeienrassen verkregen die we vandaag nog kennen.

Dit proces bracht de broers Heinz en Lutz Heck (directeuren van de dierentuinen in respectievelijk München en Berlijn) op een idee. Zij redeneerden: als je door selectie een huisrund uit een oeros kunt fokken, moet je ook door selectie uit een huisrund weer een oeros terug kunnen krijgen. Omdat Lutz Heck goed bevriend was met ene Hermann Göring, stonden de broers financiële middelen ter beschikking om te pogen hun idee in praktijk te brengen. De broers verzamelden runderrassen die er nog vrij wild en oerosachtig uitzagen (bijvoorbeeld Schotse hooglanders en Hongaarse steppenrunderen) en selecteerden net zolang tot ze een eindproduct verkregen wat er min of meer oerosachtig uitzag: het heckrund.

Heckrund met kalveren in de Oostvaardersplassen. Het Heckrund is gefokt met het idee om een oeros te reproduceren, maar dat is niet erg geslaagd

Bron: No machine-readable author provided. GerardM assumed (based on copyright claims), CC BY-SA 3.0, via Wikimedia Commons

Heckrunderen werden en worden in veel rewildingprojecten ingezet, zo staat er een grote kudde in de Oostvaardersplassen. Maar wetenschappers zijn het erover eens dat er maar weinig echte overeenkomsten tussen heckrunderen en oerosen zijn. De broeders Heck hanteerden geen duidelijke selectiecriteria bij het kiezen van de rassen die aan hun oeros zouden bijdragen, en documenteerden niet goed welke kruisingen ze uitvoerden. Behalve de kleur zijn er dan ook weinig overeenkomsten tussen Heckrunderen en oerosen. De eerstgenoemde hebben een duidelijk andere lichaamsbouw en hoornvorm dan de oeros, en soms worden er ineens jongen geboren met bijvoorbeeld vlekkenpatronen.

Door de huidige genetische analysetechnieken is het wetenschappers gelukt het volledige genoom van de oeros te herleiden uit fossiel materiaal. Dat heeft verschillende wetenschappers geïnspireerd tot nieuwe pogingen om de oeros terug in leven te krijgen.

Door van de nu bestaande koeienrassen te onderzoeken welke genetisch gezien het meest op de oeros lijken, en die onder elkaar te kruisen, probeert men steeds dichterbij de oorspronkelijke oeros te komen. Hier zijn minstens drie projecten serieus mee bezig (bijvoorbeeld het Nederlandse Taurosproject, het Duitse Taurusproject en het Uruzproject), en hoewel er nog geen 100% oeros is bereikt, komt het voorlopige resultaat wel erg dichtbij.

Een Tauroskoe, een moderne reproductie van de oeros, die genetisch gezien erg op de oeros lijkt

Bron: Michal Köpping, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons

En hoe mooi is dat: na honderden jaren afwezigheid, is de door mensen uitgeroeide oerbegrazer van de Europese bossen (bijna) weer terug. En hoewel de landschappelijke impact van de dieren in het Nederlandse oerlandschap misschien niet heel groot geweest is, kunnen runderen in het bos van vandaag de dag met een beetje menselijke hulp heel wat betekenen voor de biodiversiteit. Dat die taak tegenwoordig door een uitgestorven oerrund kan worden uitgevoerd, is een bijzonder wetenschappelijk succes, en een ode aan de oeros waard.

Bronnen: C. van Vuure. *Retracing the Aurochs. History, morphology and ecology of an extinct wild ox.* 2005, Pensoft Publishers.

Meer dan alleen bloemen en planten voor kamer en tuin

Planten en hun naam 14

REMIKE NIERMEYER

Kruisdistel of *Eryngium campestre*

Het is niet eensluidend waar de geslachtsnaam naar verwijst. Of het is het Griekse eryganein: omhoog duwen, opstoten of het Griekse woord erygma: oprisping, dat duidt op het gebruik winden en opgeblazenheid te verdrijven. Theophrastus noemt de plant eryngos: geitebaard vanwege de vele kleine worteldraden die de plant bezit en die het aan een geitenbaard doen denken. De soortnaam *campestre* duidt op de groeiplaats en is afgeleid van *campus*: veld.

De Nederlandse naam kruisdistel heeft niets te maken met kruis noch met distel. Distel verwijst naar de stekelige bouw van vooral de bladeren. Kruis heeft hier de betekenis kroes: harig, ruig zoals die bij kruisbes, deze plant is ook ruig en behaard. In de middeleeuwen spreekt men van Kraussdistel en in de Hortus sanitatis 1514 treffen we de naam Krussdistel aan.

De Germanen hebben de plant als donderdistel gewijd aan Donar de god van de donder. Zij hingen de plant op om hun huizen en stallen tegen de donder te beschermen. De naam onrust is terug te voeren tot het gebruik als heksen en boze geesten werend middel. De plant werd daarvoor

Kruisdistel

met de wortels omhoog aan een draad in het midden van de kamer gehangen, zodat deze vrij rond kon draaien in de opstijgende warme lucht. Wallendistel verwijst naar de groeiplaat op stadswallen waar de plant behalve op zandige dijken, wegen en droge weilanden ook voorkomt. Vroeger werd de plant in de geneeskunde gebruikt als middel tegen huidproblemen en nierstenen. Dioscorides raadt een aftreksel aan om urinelozing en menstruatie te bevorderen en winderigheid en opgeblazenheid te verdrijven.

Wederik of *Lysemachia vulgaris*

Men is het niet eens over de verklaring van de geslachtsnaam *Lysimachia*. Het kan verwijzen naar Lysimachos de veldheer van Alexander de Grote en na diens dood naar de koning van Thracië of naar de geneesheer Lysimachus geheten die deze plant als eerste gebruikte. *Vulgaris*: algemeen of gewoon geeft aan dat deze plant veel voorkomt.

Wederik, het Duitse *Weiderich* is waarschijnlijk te herleiden tot het middeleeuwse *wede*, dat wilg betekent. Het verwijst naar de wilgenblad vorm van de bladeren. Omdat de bloemen in een gerekte pluim staan krijgt het ook wel de naam vossenstaart. De bladeren en bloemen werden vroeger gebruikt bij scheurbuik, diaree en koorts, of als gorgeldrak bij een ontstoken keel.

Dodonaeus beroept zich op Dioscorides en Plinius bij: "Het sap van dit cruydt is bequaem den ghenen die bloet spouwen, seght Dioscorides, oock die het rood-melizoen hebben, soo wel men den dranck inghenomen als met klijsterien inghegoten. Dat selve sap als een pessus oft

pessarie ghebruyckt, dat is met wolle katoen oft werck of iets anders in de moeder oft schamelheydt gedaen, kan dan vrouwlycken vloedt doen ophouden. Dit cruydt in de neuse ghesteken doet het bloed dat daer uitliep ophouden. Plinius schrijft dat de wederik het hayr geel oft ros kan maken."

De plant werd vroeger ook gebruikt om stoffen geel te verven. In bosjes gebonden gedroogde takjes wederik werden in Engeland aan halster of borsttuig gehangen tegen muggen en vliegen. Beaumont en Flecher schreven: "Yellow Lysimachus, to give sweet rest To the faint shephart, killing where it comes all busy quats and every fly that hums."

Een Slavonische sage verhaalt hoe de Wederik is ontstaan: "Toen de Moeder Gods naar haar zoon ging, vielen haar tranen op de vochtige aarde en daaruit ontsproten de wederikplanten.

Wederik

Watermunt of *Mentha aquatica*

De naam *mentha* heeft zijn ontstaan te danken aan een sage van Ovidius: "de dochter van de watergod Cocytus, *Menthe* of *Minthe* geheten, werd door Hades de god van de onderwereld bemind, maar door zijn jaloeerse echtgenote *Persephone* is zij in deze plant veranderd. Een andere verklaring is *minthos* de Griekse aanduiding voor iets sterk riekends.

De Grieken beschouwden munt als een heilig kruid. Het werd meegegeven aan de doden. Dit is waarschijnlijk een

Watermunt

heel oud gebruik, want in Oudegyptische graven uit 1200 – 600 voor Chr, treft men al bosjes munt aan. Hoogstwaarschijnlijk zijn deze afkomstig van de Pepermunt, een kweekproduct.

Op de Noord-Veluwe kreeg de plant de naam aalkruid omdat zij bij het stoven van aal werd gebruikt om het geheel een aromatische geur en smaak te geven.

De naam hondekruid in Groningen zal wel in verband staan met het feit dat de sterk gereurende plant honden aantrok. Broekmunt verwijst naar de groeiplaats in het broek, drassig land.

Dodonaeus noemt het in 1608 Rode wilde munte: “Dit cruyt wordt in Griex Sisymbriion geheeten/ int Latijn Sisymbriion, int Hoochduytsch Ross muntz/ Wassermuntz in Fransch Methe Sauvage. Wij moghent int Nederduytsch Roode wilde munte noemen omdat van de Witte wilde munte te onderscheyden.”

De pepermuntachtige geur was de reden de plant vroeger te gebruiken om zich van lastig gedierte te ontdoen of deze althans van het lijf te houden. We vinden dit gebruik terug in de naam vlooienkruid in West-Friesland en Zuid-holland. Als geneeskruid stond dit geurende kruid ook in de belangstelling. Zoals verteld in het Duitse gezegde: “Rheum (rabarber) und Menthe:/ Sind die besten Medikamente.”

Dit is mijn samenvatting van de tekst. Wie alles wil lezen kan zich verdiepen in: Planten en hun naam, Botanisch lexicon voor de Lage Landen door H. Kleijn, tweede druk 1979, uitgegeven door Meulenhoff Amsterdam.

Natuurgids,

... EEN JAAR LATER. ERVARINGEN VAN EEN BEGINNEND NATUURGIDS
BERT SCHREUDER

Op 1 juli 2023 was het dan zover: de Natuurgidsenopleiding(NGO) zat er op en het certificaat pronkt aan de muur. En nu...?

Reden van deelname aan de Natuurgidsenopleiding was het verkrijgen van een mooie basis om opgedane kennis, als ik met pensioen ben, te gebruiken. Graag wil ik mensen deelgenoot maken van de natuur en ook een leuke en leerzame excursie bieden. Mijn pensioen ligt nog een paar jaar vooruit, toch wil ik nu al graag mijn ervaringen delen.

Voor IVN hebben collega natuurgids Evert Willemsen en ik een wandeling georganiseerd door en langs de Vlinderdas, ons adoptiegebied tijdens de NGO opleiding. Een adoptie gebied is een gebied dat door een groepje cursisten gekozen wordt om extra te bestuderen. Deelnemers kwamen uit Ede, maar ook Oosterbeek, Arnhem en zelfs uit Papendrecht.

Deze wandeling herhalen we op 12 april 2025, dus hou de IVN kalender in de gaten.

Een van de reacties: We vonden het leuk en informatief Bert!

Recreanten

En dat smaakt naar meer. Recreanten zijn er volop op de Veluwe. Hun kennis over de natuur varieert enorm, maar om met 'de boswachter', zo word ik vaak genoemd, mee te gaan heeft toch iets speciaals.

Dus werd het gidsen voor recreanten. Inmiddels ben ik door diverse recreatieondernemers uit mijn netwerk gevraagd excursies te verzorgen. Dit varieert van recreatieparken, horeca ondernemers tot fietsverhuurbedrijven.

Speuldersbos, "het bos van de dansende bomen"

Wederzijds leren

Iedere excursie is een feestje, zowel voor de deelnemers als voor mijzelf. Ik vind het leuk om mijn kennis te delen en krijg veel vragen terug. Soms moet ik het antwoord schuldig blijven. Thuis zoek ik het gelijk op en hiermee verrijk ik weer mijn kennis en mijn verhaal. Het vertellen over de natuur combineer ik met anekdotes over de geschiedenis van het gebied of verhalen uit het verleden, want ook daar valt veel over te vertellen.

Voldoening

Uitgangspunt is het verzorgen van een excursie waarop de deelnemers met plezier terugkijken, in educatief opzicht, maar ook dat ze een prettige (vakantie) herinnering hebben aan de Veluwe. Binnenkort zit het zomerseizoen erop. Van begin april tot eind oktober heb ik een kleine 30 excursies mogen doen, voornamelijk in de weekenden en avonden, want ik werk immers nog.

Maar...., zodra mijn pensioen over een paar jaar ingaat, heb ik dankzij de NGO, mijn collega natuurgidsen en de kennis die ik zelf tijdens het gidsen heb opgedaan en opdoe een solide basis opgebouwd om deze hobby voort te zetten.

Hazelworm op het Wekeromse Zand

Aanrader:

Mocht u na het lezen van dit artikel enthousiast geworden zijn. Gidsen zijn altijd welkom. Heb je interesse natuurgids te worden, informeer dan bij Christ Elsten (christelsten@planet.nl) van de werkgroep 'Natuurgidsen' naar de mogelijkheden.

Broedvogels . . .

. . . VAN WAGENINGEN EN OMSTREKEN

PETER GOEDHART

Boekaankondiging:

Broedvogels van Wageningen en omstreken
Een co-productie van de KNNV Vogelwerkgroep Wageningen e.o. en Sovon Vogelonderzoek

In het boekje 'Broedvogels van Wageningen en omstreken' vergelijken 18 auteurs, allen leden van de KNNV Vogelwerkgroep Wageningen e.o., de landelijke en lokale trends sinds 1991 van 28 broedvogelsoorten van Wageningen en wijde omgeving. In twee inleidende hoofdstukken worden allereerst de geologie, de bodem en het (veranderend) landschap van het uitgebreide en gevarieerde werkgebied (van Harskamp op de Veluwe tot Dodewaard in de Betuwe) beschreven.

Aan elk van de 28 soorten wordt een apart hoofdstuk gewijd. Daarin, naast grafieken met landelijke en lokale trends en verklaringen voor de trends, ook informatie over bijvoorbeeld de habitat, bedreigingen en kansen. Elk hoofdstuk is geschreven door een lid van de Vogelwerkgroep en heeft daarmee een eigen inhoud en stijl. Dit maakt het boekje levendig en verassend.

Fluiter
Grutto
Kievit
Kuifmees
Matkop
Ringmus
Scholekster
Veldleeuwerik
Zwarte Mees
Steenuil
Tureluur
Turkse Tortel
Fitis
Heggenmus
Kneu
Wilde Eend
Groene Specht
Huiszwaluw
Kleine Bonte Specht
Putter
Roodborsttapuit
Boomleeuwerik
Gekraagde Roodstaart
Rietgors
Geelgors
Graspieper
Tuinfluiter
Gele Kwikstaart

Henrik de Nie
Wim Knol
Minouk van der Plas-Haarsma
Frans Jacobs
Ralph Smits
Liesbeth Missel
Wim Knol
Rinus van der Molen
Frans Jacobs
Frans Jacobs
Rinus van der Molen
Doortje Udo
Pieter Ooient
Femke Jochems
Eric Minke
Wim Knol
Maurits Gleichman
Tina Leguijt
Rinus van der Molen
Ineke van Dis
Ineke van Dis
Gert van der Meer
Gert van der Meer
Linus van der Plas
Gert van der Meer
José van der Meulen – Muysers
Erik Verkaik
Femke Jochems

Besproken vogels

Landelijk blijkt het aantal soorten dat afneemt 16 tegen lokaal 11, er is geen trend bij landelijk 3 tegenover lokaal 8 en een toename van 9 soorten bij beide. In Wageningen en omgeving ziet het beeld er dus iets minder ongunstig uit dan landelijk. Dat is vooral te danken aan natuurontwikkeling die in de laatste tientallen jaren tot stand gekomen is in gebieden zoals de Blauwe Kamer, het Binnenveld, de uiterwaarden en het Renkums Beekdal.

Het boekje is een co-productie met Sovon Vogelonderzoek en is financieel mede ondersteund door Vogelbescherming Nederland. Bij de verklaring van de landelijke trends is er gebruik gemaakt van de jaarlijkse Sovon-publicaties 'Broedvogels in Nederland 20xx' en tal van andere, meestal openbaar toegankelijke Sovon-publicaties. Om de lokale trends te verklaren zijn een groot aantal, meestal publiek toegankelijk, documenten over de broedvogels in het werkgebied geraadpleegd.

Het boekje is niet alleen heel interessant voor Sovon leden, maar zeker ook voor een breed publiek. Het kan ook goed worden gebruikt als feitenmateriaal bij discussies met plaatselijke en regionale bestuurders, terreinbeheerders en bedrijven.

Het boekje kost 10 euro en kan worden besteld door een mail te sturen aan boekenverkoop@wageningen-eo.knnv.nl, onder vermelding van 'Broedvogels Wageningen e.o.'. Je krijgt vervolgens informatie over de betaling en waar je het boekje in Wageningen kan afhalen. Wil je het per post toegestuurd krijgen, vermeld dat dan in je mail. In dat geval worden 4,30 euro aan verzendkosten in rekening gebracht.

Dit boekje beschrijft de gesteldheid van een selectie van 28 soorten broedvogels in de omgeving van Wageningen. Daarbij wordt de dynamiek van de laatste dertig jaar vergeleken met die van vóór 1991 en met recente landelijke trends.

De 28 soorten zijn beschreven door 18 leden van de Vogelwerkgroep Wageningen en omstreken. Deze leden kennen de soort(en) die zij beschrijven heel goed en kunnen op basis van hun deskundigheid inschatten waardoor de trends worden veroorzaakt.

Het algemene beeld blijkt in het werkgebied van de vogelwerkgroep iets minder ongunstig dan landelijk. Sommige soorten blijken zelfs, tegen de landelijke trend in, toe te nemen. Dat is voor een belangrijk deel te danken aan de totstandkoming van natuurontwikkelingsgebieden in de laatste dertig jaar. Ook bevordering van 'gewone' natuur in tuinen, parken en het landelijk gebied biedt kansen voor onze vogels, zeker wanneer dat gepaard gaat met het terugdringen van verstoring.

Redactie en vormgever wensen u heel fijne feestdagen, een goed 2025 en veel plezier met de Groene Gids.

De verre kijker

EEN VERRASSENDE SAMENWERKING TUSSEN KNNV EN IVN
ROB EN RIA VAN DE BOR

Als natuurliefhebbers en actieve IVN-ers wandelen we vaak in natuurgebieden in onze eigen omgeving. Een paar jaar geleden schaften we een goede verre kijker aan bij de vogelbescherming. Eentje waarmee je ook insecten van dichtbij goed kunt bekijken. Dat komt goed van pas bij de vlinderinventarisaties waar Ria met veel plezier aan mee doet bij projecten van de KNNV.

Zo komen we ook regelmatig bij de Groene Grens, nieuwe natuur tussen Ede en Veenendaal, met een bijzondere flora en fauna.

Bij een van de volgende wandelingen ontbreekt onze kijker, wanneer hebben we hem voor het laatst gebruikt? In huis alle plekken afgezocht, kleinkinderen nagevraagd, helaas geen kijker meer. We hadden de hoop al opgegeven, vast ergens op een bankje blijven liggen, maar waar?

Eind juli gidsen Ria en ik onze jaarlijkse excursie in het kasteelpark van Renswoude. Daarbij was ook een gids van IVN-Ede aanwezig. Om een vogel goed te kunnen bekijken haalde ze een mooie verre kijker tevoorschijn. Met een ja-loerse blik vertelde ik het verhaal van mijn vermist exemplaar. En toen vertelde zij, dat een paar weken terug, er een kijker gevonden was tussen de bloemen bij de Groene Grens. Hoe deze eruit zag bleef vaag, maar ik kon de gedachte dat het misschien weleens onze kijker zou kunnen zijn niet van mij afzetten.

Fred van de KNNV had zich erover ontfermd en dit op diverse kanalen gemeld. Na afloop van de wandeling met de vinder gebeld. Met de omschrijving van de kijker lijkt een rit naar Rhenen de moeite waard. Met een fles wijn onder de arm aangebeld en daar stond Fred met onze verre kijker!! Dit bevestigt dat KNNV'ers en IVN'ers eerlijke mensen zijn en dat samenwerking veel oplevert.

Dank jullie wel Fred en Ineke!

Leuk om de kinderactiviteit te doen, het 'graven' met de lepel en het goed bekijken in het loeppotje.

Flora & Fauna in het dagelijks leven

Column van Nancy Beenken

Wandelen in de pauze

Werkende op kantoor kijk ik hunkerend uit het raam. Tegenover het pand waar ik werk is een mooi park te vinden en de schilderachtige herfstkleuren maken het lastig om op mijn bureaustoel te blijven zitten. Het is droog, de zon schijnt en eigenlijk wil ik naar buiten, maar het is nog geen pauze.

De dagen worden korter en het vertrek naar werk vindt plaats in het donker, maar ook de reis naar huis vereist het aanzetten van de koplampen. Wandelingen tussen fluitende vogels vinden in deze tijden van het jaar alleen plaats in het weekend, dat ook vaak gevuld is met de nodige "verplichtingen". Een verjaardagsfeestje hier, een kopje koffie daar en laten we vooral niet vergeten dat er ook boodschappen gedaan moeten worden.

Vijf dagen in de week naar een computerscherm staren, geeft je lichaam de realisatie hoe belangrijk het is om te blijven bewegen en iedere dag kijk ik dan ook uit naar de wandeling in de pauze! Heerlijk een half uurtje te lopen in het bos, even genieten van al het moois om ons heen.

Het herfstseizoen geeft een prachtig kleurenspeel en ik stel mij dagelijks de vraag of ik weer nieuwe paddenstoelen kan vinden. Tijdens het wandelen met collega's onderbreek ik de gesprekken om te vertellen dat ik weer een nieuwe paddenstoel zie staan. Midden in de zin van mijn collega zeg ik "– Kijk een paddenstoel! Die zijn we nog niet eerder tegengekomen, is het geen plaatje?!" of "hè! Deze soort heb ik nog niet geregistreerd op waarneming.nl, even een fotootje maken!".

Hoe mooi is het dat je in de drukte van de dag altijd even stil kan staan bij al het moois dat er om ons heen is. Het dagelijks kunnen combineren van natuur en werk geeft mij een bevoorrecht gevoel.

En na die heerlijke frisse wandeling is het toch weer tijd om aan het werk te gaan.

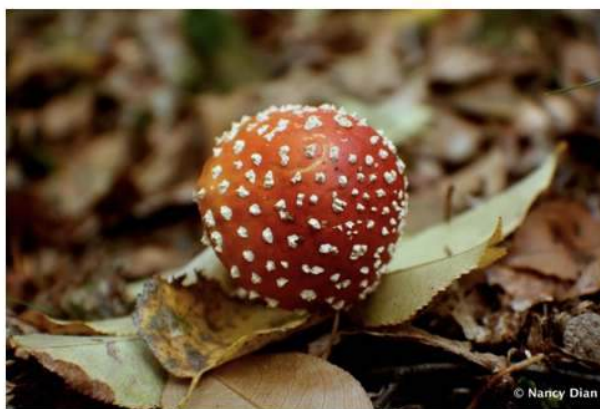
Foto: Auteur

Kinderpagina

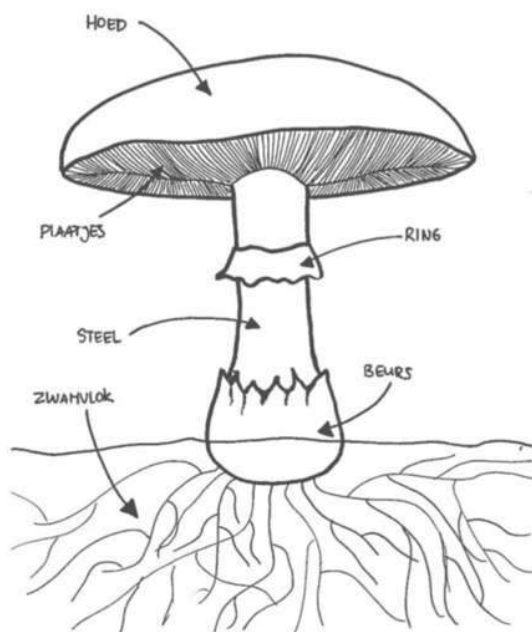
Heb je de kabouter gekleurd? Stuur de kabouter naar redactie.gg@gmail.com met je naam en adres. Onder de inzendingen verloten we een leuke verrassing.

Het huisje van deze leuke IVN-kabouter is een vliegenzwam, de bekende rood-met-witte-stippen paddenstoel. Deze paddenstoel is vaak te vinden in de buurt van een berk, heb jij hem al gevonden?

Kleur deze leuke IVN-kabouter in zodat hij weer net zo vrolijk gekleurd is als zijn paddenstoelenhuisje

Wist je dat?!

Paddenstoelen geen planten zijn, maar schimmels? Het grootste gedeelte van de paddenstoel leeft onzichtbaar onder de grond of in boomschors en de paddenstoel welke wij zien is eigenlijk zijn vrucht. Net als dat een appelboom appels heeft.

Paddenstoelen zijn eigenlijk een soort stofzuigers. Meer dan 90% van de afbraak van organische reststoffen gebeurt door schimmels. Zonder paddenstoelen zou het bos omkomen in zijn eigen afval.

Wil je meer leren over paddenstoelen, ga dan naar: <https://www.ivn.nl/leren-over-de-natuur/alles-weten-over-paddenstoelen/>

Ken jij al alle onderdelen van een paddenstoel